

Prof. PhDr. Mária KOŽUCHOVÁ, CSc., Univerzita Komenského
Pedagogická fakulta v Bratislave

OPONENTSKÝ POSUDOK **habilitačnej práce**

Meno a priezvisko autora: PaedDr. Ján Stebila, PhD.

Názov práce: Trendy technického vzdelávania v podmienkach slovenského školstva

Oponentka: Prof. PhDr. Mária Kožuchová, CSc.

Odbor habilitačného konania: Odborová didaktika

Rozsah habilitačnej práce:

Habilitačná práca má rozsah 255 strán textu, doplnená je 15 obrázkami, 48 tabuľkami a 21 grafmi. Na stranách 209 až 231 je uvedený Zoznam bibliografických odkazov, ktorý je spracovaný podľa platnej normy STN. Ide o domácich, ale aj zahraničných autorov zaoberajúcich sa danou problematikou. Súčasťou práce je aj 8 príloh s označením A až H.

Aktuálnosť zvolenej témy a cieľ habilitačnej práce:

Výber témy habilitačnej práce považujem za veľmi aktuálny, nakoľko v technickom vzdelávaní dochádza k viacerým zmenám nielen u nás, ale aj v zahraničí. Jednou z dôležitých úloh je hľadať stratégie a postupy zamerané na žiaka (resp. vzdelávanie orientované na žiaka). Kľúčovým cieľom habilitačnej práce je získať relevantné informácie o stratégiách v technickom vzdelávaní na teoretickej báze štúdiom domácich a zahraničných dostupných zdrojov a na základe vzdelávacej praxe navrhnúť vyučovacie stratégie, ktoré vedú ku skvalitneniu edukačného procesu vo výučbe technicky vzdelávacích predmetov.

Posúdenie teoretických východísk a empirickej časti habilitačnej práce:

Predkladaná habilitačná práca je rozdelená do 14 kapitol. Kapitoly od 1 až 7 tvoria teoretické východiská. V ďalších siedmich kapitolách autor charakterizuje vývoj a následný výskum *vlastného modulu s prvkami bádateľsky orientovaného vyučovania*, ktorý bol vytvorený na základe štúdia dostupných zdrojov viacerých autorov a na základe vlastnej praxe. Výskumným cieľom bolo identifikovať a skúmať vhodnosť postupnej implementácie výučbového modulu do školskej praxe.

V 1. kapitole autor venoval priestor zdôvodneniu riešenia problematiky, štruktúre habilitačnej práce a designu výskumu. Prehľadne a výstižne konkretizuje teoretické a empirické ciele habilitačnej práce s nadväznosťou na jeho vedeckú a odbornú prácu.

V teoretickej časti habilitačnej práce doktor Stebila zdôrazňuje novú paradigmu prírodovedného a technického vzdelávania, nových vzdelávacích potrieb žiakov a nevyhnutnú potrebu inovácie profesijnej prípravy učiteľov. Vychádza z kognitivistických teórií a opiera sa o Vygotského sociálny konštruktivizmus.

Súčasťou teoretickej časti je aj historický pohľad na zmeny technického vzdelávania na Slovensku a vplyv školských reforiem na rozvoj technického vzdelávania z pohľadu riešenej problematiky.

Najväčšiu pozornosť v habilitačnej práci venuje hľadaniu vhodných inovatívnych stratégií a postupov, v ktorých dominuje tzv. bádateľsky orientované vyučovanie. Vychádza z poznania, že možnosti rozvoja bádateľských schopností žiakov vo výučbe je mnoho, ale výrazný predpoklad pre ich rozvoj dáva školský experiment. Autor sa už dlhodobo pokúša experiment implementovať do školskej praxe prostredníctvom konkrétneho výučbového modulu. Je vidieť, že hľadaniu inovatívnych prístupov venuje veľkú pozornosť v školskej praxi, aj v pregraduálnej príprave učiteľov techniky.

Teoretickú časť habilitačnej práce uzatvára pohľad na bádateľsky orientované vyučovanie s dôrazom na rolu učiteľa. Profesionalizácii učiteľa sa doktor Stebila už dlhodobo venuje s náležitou odbornou fundovanosťou.

K teoretickej časti práce nemám závažné pripomienky až na:

- *v texte mi chýba informácia o základných kompetenciách žiaka v bádateľsky orientovanej výučbe,*
- *ktoré kompetencie žiakov je potrebné rozvíjať v BOV (bádateľsky orientovanej výučbe)?*

Empirický výskum tvorí druhú polovicu habilitačnej práce. Ide o viacročný terénny výskum, ktorého cieľom bolo zistiť vhodnosť uplatnenia autorom navrhnutého výučbového modulu v školskej praxi. Je potrebné podotknúť, že ide o dlhodobé testovanie a výsledky overovania výučbového modulu sú publikované v štyroch samostatných štúdiách. Jasne si stanovil výskumný problém, úlohy a hypotézy výskumu. Na ich overenie použil model v podobe výskumu DBR (*Design-Based-Research*) autorov C. Bolteho a T. Reevesa, modifikovaný aj českými autormi J. Trna a E. Trnová v roku 2015. Doktor Stebila si vyšpecifikoval 4 okruhy problémov a ku každému problému si stanovil hypotézy výskumu. Autor dôkladne opisuje výskumný plán, metodologický postup a konkrétne výsledky všetkých štyroch okruhov problémov. Na základe získaných výsledkov autor konštatuje štatisticky významné rozdiely experimentálnej a kontrolnej skupiny v prospech experimentálnej skupiny, čím preukázal, že ním navrhnutý výučbový modul je efektívny. Zhrnutie a interpretácia výsledkov prináša mnohé doteraz neznáme výsledky. Významné sú jeho odporúčania pre teóriu a prax technického vzdelávania.

Pripomienka k výskumnej časti:

- *Chýba mi zdôvodnenie, prečo autor zvolil práve výskumný postup v podobe (DBR) výskumu.*

Výsledky habilitačnej práce a jej prínosy pre vedu a výskum

Predložená habilitačná práca sa zaoberá aktuálnu tému odborovej didaktiky a reaguje na potrebu rozvoja pedagogickej teórie v oblasti technického vzdelávania na základných školách s cieľom aktualizovať jeho formy, metódy a stratégie s ohľadom na reálne potreby žiakov.

Všetky tieto spomínané skutočnosti sú značnou mierou prínosné pre ďalšie smerovanie technického vzdelávania. V závere svoj výskum zaraďuje do pracovného toku, ktorému sa budú musieť venovať aj ďalší autori. Odporúčam tiež, aby autor habilitačnú prácu po úpravách a úspešnej obhajobe vydal formou monografie, ak tak doteraz neurobil.

Prínos habilitačnej práce pre vedu a prax (*silné stránky*):

- dôsledný výber základných terminologických pojmov a ich teoretické rozpracovanie,
- na konci jednotlivých kapitol autor vhodne uvádza vlastné sumarizujúce závery týkajúce sa účelu ich vypracovania vo vzťahu k riešenej problematike a zameraniu habilitačnej práce,
- posúdenie kľúčových dokumentov relevantných národných a medzinárodných inštitúcií v ich komplexnosti a nadväznosti naprieč vzdelávacím systémom z pohľadu technického vzdelávania,
- vhodne zvolený metodologický postup výskumu,
- zaujímavé je vyústenie práce do odporúčaní pre teóriu a prax, ktoré sa takto stávajú východiskom a podnetom k ďalším výskumom v technickom vzdelávaní.

Nedostatky (*slabé stránky*) práce:

- autor používa v niektorých prípadoch zbytočne dlhé názvy kapitol a podkapitol,
- zle čitateľné niektoré časti hlavne v prílohách,
- už vyššie spomenuté pripomienky.

Doktor Stebila svojou prácou preukázal odbornosť a tvorivé schopnosti vo zvolenom obore. Doteraz nebol súhrne publikovaný prehľad o výskumných projektoch zameraných na stratégie výučby v technickom vzdelávaní.

Posúdenie formálnej úrovne habilitačnej práce

Z formálneho hľadiska sa v práci nenachádzajú vážnejšie nedostatky. Práca je napísaná v súlade s príslušnými pravidlami normy bez gramatických a štylistických nedostatkov, až na veľkosť písma vo výskumnej časti a prílohách, čo už bolo vyššie spomenuté. V habilitačnej práci sú dodržané príslušné bibliograficko-dokumentačné normy a je vidieť evidentný rozdiel medzi vlastnými a cudzími myšlienkami. Formálnu stránku autor zvládol na veľmi dobrej úrovni.

Vyjadrenie oponenta k overeniu miery originality a prínos habilitačnej práce:

Na základe poskytnutého protokolu o kontrole originality z CRZP s výsledkom 12,52 % (z toho je viac ako polovica 6, 44 % zhoda s jeho predchádzajúcou HP, ktorá nebola v štádiu obhajovania) možno teda konštatovať, že predkladaná práca je originálnym dielom.

Pripomienky a otázky k obhajobe:

V čom Vy osobne vidíte prínos Vašej habilitačnej práce?

Čím by mohla akademická sféra (výskum) prispieť k zvýšeniu úrovne technického vzdelávania na slovenských základných školách?

Ako bol školami prijímaný Váš výskum zameraný na implementáciu a overovanie výučbového modulu s experimentmi v predmete Technika na ZŠ?

Záverečné hodnotenie habilitačnej práce:

Predkladaná habilitačná práca PaedDr. Jana Stebilu, PhD. predstavuje ucelené riešenie aktuálnych problémov technického vzdelávania na nižšom strednom stupni vzdelávania. V habilitačnej práci zahŕňa poznatky o inovovaných stratégiách a postupoch používaných v prírodovednom v technickom vzdelávaní. Doteraz nebol súhrne publikovaný

prehľad o výskumných projektoch zameraných na riešenie problematiky. Všetky tieto spomínané skutočnosti sú značnou mierou prínosné pre ďalšie smerovanie technického vzdelávania.

Habilitačnú prácu odporúčam k obhajobe a po úspešnom obhájení a zodpovedaní uvedených otázok v diskusii odporúčam v zmysle platných predpisov v SR udeliť titul

„docent“

v odbore habilitačného konania: Odborová didaktika.

V Bratislave dňa: 23.04.2021

Prof. PhDr. Mária Kožuchová, CSc.
oponentka